PvdA ROTTERDAM

Een Vuist Tegen Kinderarmoede

Initiatiefvoorstel voor een gezamenlijke aanpak van armoede onder Rotterdamse kinderen



Carlos Gonçalves
November 2016

Een vuist tegen kinderarmoede

'De belangrijkste voorwaarde voor geluk is dat je wilt zijn wat je bent' en 'Jonge mensen zijn de hoop van een land'; twee spreuken van Erasmus die op dit moment prijken op de vlaggenparade aan de Boompjes. Citaten van 500 jaar oud, maar met betrekking tot kinderarmoede nog erg relevant. Rotterdam heeft een grote groep kinderen die in armoede opgroeit en staat voor de uitdaging om ervoor te zorgen dat ook deze kinderen de kans hebben om de beste versie van zichzelf te worden.

In mei 2016 publiceerde het CBS het onderzoek waaruit bleek dat een kwart van de kinderen in Rotterdam opgroeit in armoede. Een kwart van de kinderen in Rotterdam heeft een valse start. Dat is een kwart te veel en dat is zorgelijk. In oktober 2016 presenteerden verschillende organisaties uit de praktijk een plan ter bestrijding van kinderarmoede. Tientallen initiatieven, waaronder het Jeugd Sportfonds, Stichting Leergeld, Stichting Jarige Job, Kinderen van de Voedselbank en Centrum voor Jeugd en Gezin kwamen tijdens een door de PvdA Rotterdam georganiseerde expertmeeting bijeen om een vuist te maken tegen kinderarmoede. Uit deze expertmeeting is dit initiatiefvoorstel voortgekomen. Hiermee hoopt de Partij van de Arbeid een voorzet te doen om samen met alle politieke partijen in de Rotterdamse Gemeenteraad keihard in actie te komen tegen kinderarmoede in Rotterdam.

Op Prinsjesdag heeft het kabinet-Rutte II aangekondigd om vanaf 2017 structureel jaarlijks 100 miljoen euro beschikbaar te stellen voor gemeenten om de strijd tegen kinderarmoede op te voeren.
Met dit initiatiefvoorstel anticiperen wij op de extra geoormerkte Rijksgelden ter bestrijding van armoede onder kinderen en doen wij concrete voorstellen die een bijdrage zullen leveren aan het bestrijden van armoede onder kinderen in Rotterdam.

Maatschappelijke effecten van kinderarmoede
Kinderen die in armoede leven kunnen niet vanzelfsprekend volledig meedoen in de samenleving. Dit druist in tegen het principe van de inclusieve samenleving en de universele rechten van het kind. De maatschappelijke effecten van armoede zijn groot. Kinderen die van jongs af aan niet mee kunnen doen, lopen een groter risico op sociale uitsluiting en hebben een grotere kans op het ontwikkelen van fysieke en psychische klachten. Voorbeelden van effecten die armoede op kinderen kan hebben zijn:

- Probleemgedrag, ontwikkeling van angsten en depressie, maar ook agressie, grensoverschrijdend en delinquent gedrag
- Minder goede ontwikkeling van cognitieve vaardigheden en taalvaardigheden
- Vroegtijdig schoolverlaten zonder enige startkwalificatie
- Grotere kans op gezondheidsklachten

De cijfers
Volgens de laatste onderzoeken zijn er in Nederland 728.000 huishoudens met een laag inkomen. Dat komt neer op 10,3 procent van alle huishoudens. Van de niet-westerse minderjarige kinderen in Nederland groeide in 2014 één derde op in een gezin met een laag inkomen. Dat is vier keer zo hoog als onder autochtone kinderen. Per gemeente liep het aandeel uiteen van 2,3 tot 18,7 procent. De top-tien van gemeenten met het hoogste aandeel huishoudens met een laag inkomen werd in 2013 aangevoerd door Rotterdam (18,7 procent). Van de 20 armste wijken liggen er 9 in Rotterdam, waarvan 2 op Zuid (Tarwewijk en Bloemhof) en de rest aan de Noordkant. De armste wijk van Nederland is Crooswijk, maar ook in Rotterdam Noord en Delfshaven is veel armoede. Met name eenoudergezinnen hebben veel met armoede te maken. Recent onderzoek wijst uit dat Rotterdam ook koploper is wat betreft eenoudergezinnen.

Wanneer je kinderen uit de armoede haalt, vermindert het risico op deze negatieve effecten. Dit biedt het kind perspectief om volwaardig mee te doen in de samenleving en daar profiteert op den duur de hele stad van.

Betere samenwerking organisaties en Gemeente Rotterdam
Uit de expertmeeting die door de PvdA is georganiseerd, bleek dat een betere samenwerking wenselijk is tussen de Gemeente Rotterdam en organisaties die zich ontfermen over kinderen in armoede of die zich bezighouden met armoedebestrijding. Het recht van ieder kind op gelijke kansen wordt zo beter geborgd. Als gevolg van deze samenwerking moeten vraag, aanbod, doelgroep en financiën samen worden gebracht. Het is van belang dat duidelijk in kaart moet worden gebracht welke hulp kinderen krijgen en welke organisaties die hulp bieden, en welke middelen nodig zijn om alle kinderen in structurele armoede te helpen. Een belangrijk doel hierbij is dat alle kinderen die nu nog niet worden bereikt, bereikt gaan worden.

Wijze van aanpak/oplossingsrichting
Naar aanleiding van gezamenlijke gesprekken met verschillende organisaties en de doelgroep, maar ook aan de hand van de aanbevelingen van de Kinderombudsman en wetenschappelijke rapporten gepubliceerd door o.a. de Erasmus Universiteit, zijn wij tot de volgende maatregelen gekomen om de armoede onder kinderen te bestrijden. De PvdA roept de gemeente op om de volgende maatregelen te nemen:

1. **Breng de doelgroep kinderen in armoede goed in beeld**

Volgens het CBS leeft een kwart van de Rotterdamse kinderen onder de armoedegrens. Om effectief beleid te ontwikkelen gericht op kinderen in armoede is het wenselijk om meer inzicht te krijgen in de doelgroep kinderen in armoede. Momenteel heeft de gemeente Rotterdam deze doelgroep onvoldoende in beeld.

De gemeente Rotterdam beschrijft in de onlangs gepresenteerde evaluatie inkomensondersteuning in het kader van het armoedebeleid, 10 gezinstypologieën van Rotterdammers die in aanmerking kunnen komen voor inkomensondersteuning en berekent wat ze aan het eind van de maand overhouden als ze gebruik maken van alle regelingen. Deze typologieën en de berekeningen bieden inzicht, maar onvoldoende om specifiek beleid te ontwikkelen voor de doelgroep kinderen in armoede. De uitkomsten van de evaluatie biedt een indicatie maar is onvolledig want de grootste risicogroepen, gezinnen met schulden, is niet meegenomen. Bovendien zijn ook éénoudergezinnen met één kind van 1t/m 7 jaar en 9 t/m 18 jaar niet meegenomen en éénoudergezinnen met 3 kinderen onder de 10 en 12, 14, en 16 of 17 en 18 jaar ook niet. In de evaluatie wordt geen toelichting gegeven over de gekozen leeftijd van de kinderen in de gezinstypologieën.

We roepen de gemeente op om de doelgroep kinderen in armoede volledig in kaart te brengen en specifiek doelgroepgericht beleid hiervoor op te stellen.

Aanbevelingen:
- Doe een verdiepingsonderzoek om de doelgroep kinderen in armoede goed in beeld te krijgen.
- Betrek hierbij de bestaande gezinstypologieën: gezinnen met kinderen van de evaluatie inkomensondersteuning.
- Betrek gezinnen met kinderen in de leeftijdscategorieën van 0 tot en met 24 jaar.
- Betrek bij het onderzoek ook het gezinstypologie gezinnen met kinderen in schulden.
- Betrek bij het onderzoek ook het gezinstypologie gezinnen met kinderen in problematische schulden.
- Ontwikkel specifiek beleid/ aanvalsplan ter bestrijding van armoede bij kinderen.
- Momenteel komen gezinnen en/of kinderen en jongeren met een laag inkomen van 110% van het sociaal minimum in aanmerking voor voorzieningen en steunfondsen. Door de grens 110% van minimumloon te verruimen kunnen meer gezinnen gesignaleerd worden en de juiste begeleiding en maatwerk krijgen (bijvoorbeeld door wijkteams).

2. Betrek jeugdigen en kinderen en hun ouders bij beleidsvorming

Uit onderzoek is gebleken dat het betrekken van kinderen en jongeren bij onderzoek waardevol kan zijn. De leefwereld van kinderen en jongeren kan het best in beeld worden gebracht door leeftijdgenoten die dicht bij ze staan qua referentie en begrip. Steeds vaker zijn kinderen en jongeren actief betrokken in onderzoek bij vraagstukken over hun eigen leefsituatie en leefomgeving. Deze vorm van participatief onderzoek houdt in dat kinderen en jongeren bij voorkeur zo veel mogelijk onderdelen van het onderzoeksproces zelf uitvoeren. Als het beleid en het aanbod van voorzieningen voor jeugdigen beter afgestemd zou zijn op hun problemen, behoeften en wensen, verhoogt dit de kwaliteit van voorzieningen. De Stichting Leergeld is een goed voorbeeld van hoe jongeren bij het ontwikkelen van beleid betrokken kunnen worden. Een ander voorbeeld van een beleidsgerichte participatievorm die specifiek op kinderen in armoede is gericht betreft de Jongerenambassadeurs.

Aanbevelingen:

- Betrek kinderen en jongeren bij onderzoek en beleidsvorming.
- Betrek de Rotterdamse Jongeren Raad 2.0 bij het onderzoek en beleidsvorming.
- Maak per beleidsveld inzichtelijk welke maatregelen er momenteel bestaan ter bestrijding van kinderarmoede en laat kinderen en jongeren beoordelen over effectiviteit en laat ze adviseren over hoe te communiceren naar doelgroep.
- Maak duidelijk waar kinderen in armoede en hun ouders recht op hebben. Er moet een platform komen waar mensen in nood overzichtelijk kunnen zien waar ze recht op hebben en waar ze aan kunnen kloppen voor hulp.

3. Aanpak Kinderarmoede kan niet los worden gezien van de gezinnen waarin kinderen opgroeien.

Uit onderzoek van de gemeente is gebleken dat met name kinderen van eenoudergezinnen bovengemiddeld vaak in armoede opgroeien. In deze gezinnen is er sprake van een structurele tekortkoming. Dit wordt veroorzaakt doordat deze gezinnen volgens de algemeen maatschappelijk geaccepteerde norm niet in evenwicht zijn. Veel Rotterdammers die in armoede zitten zijn vaak niet op de hoogte zijn van de sociale kaart. Het gevolg hiervan is dat zij de weg naar hulp niet goed kunnen vinden. Naast een tekort aan beschikbare mankracht om de problemen op te lossen, is er ook nog een tekort aan kennis en kunde over hoe de problemen opgelost dienen te worden.

Aanbevelingen:

- Werk vindplaatsgericht of betrek laagdrempelige organisaties, die direct in contact staan met de doelgroep, bij de aanpak en het informeren van de doelgroep over hun recht/cq mogelijkheid om gebruik te maken van inkomensondersteuning.
- Maak meer gebruik van de kennis en kunde die er bij de voedselbanken en kledingbanken aanwezig is: zij kennen de mensen, weten waar ze zijn en kunnen een middel zijn om informatie bij de groep terecht te laten komen. Maak standaardformulieren waarin de voorzieningen en regels in beschreven staan en verwijs door naar organisaties die ondersteuning kunnen bieden.
- Geef het centrum voor jeugd en gezin een centrale en regisserende rol bij de aanpak van kinderarmoede. Ontwikkel een integrale aanpak gericht op meerdere leefgebieden en het gezin als geheel en gebaseerd op het principe 1 kind, 1 gezin, 1 plan.
- Creëer een laagdrempelige ondersteuningsstructuur: stimuleer samenwerking tussen organisaties die ondersteuning kunnen aanbieden, creëer een ketenaanpak, benoem één organisatie als ketenregisseur bij voorkeur het CJG. Laat het CJG de ondersteuning organiseren en regisseren, organiseer de ondersteuning waar mogelijk en bij voorkeur gebiedsgericht.

PvdA Rotterdam

4. Herijking van de Kindpakketen

We verzoeken het college om een breder kindpakket samen te stellen, in samenspraak met maatschappelijke organisaties waarvan de onderdelen rechtstreeks ten goede komen aan kinderen zelf. Momenteel zijn er naast 'het kindtegoed' nog meerdere regelingen beschikbaar. 'Het kindtegoed' heeft een groot bereik doordat het automatisch op de Rotterdampas van de rechthebbende wordt overgemaakt. De overige regelingen moeten zelf aangevraagd worden en hebben een veel beperkter bereik. Uit diverse onderzoeken, maar ook uit gesprekken met de organisaties uit de praktijk, is gebleken dat mensen in armoede vaak de regelingen niet kennen of de weg niet weten hoe gebruik te maken van het aanbod. Bovendien is het bekend dat mensen in armoede door de stress het overzicht kwijtraken en cognitief minder in staat zijn te handelen. In het nieuwe kindpakket moet het bestaande aanbod beter deel worden van het plan bij het CJG. Het CJG maakt voor ieder kind dat belemmeringen of problemen ervaart in één of meerdere leefgebieden een op maat toegesneden plan. Door de aanpak kinderarmoede onderdeel te maken van dit plan, ontstaat er maatwerk per kind per gezin. Het CJG spreekt ouders en aanbieders aan op het aanpassen en toepassen van de regelingen in het belang van het kind en de ontwikkeling van het kind.

Uit onderzoek is gebleken dat Kinderen in de leeftijdscategorie 10 – 15 jaar extra kwetsbaar zijn. In het bijzonder als ze door armoede beperkingen en schaamte ervaren, is het risico op onherstelbare schade groot. Mobiliteit om deel te kunnen nemen aan onderwijs, sport en cultuur waar dan ook in de stad is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Door gratis openbaar vervoer aan te bieden neemt hun mobiliteit toe en wordt hun deelname aan onderwijs, sport en cultuur vergroot en vergemakkelijkt. Het voorstel is om openbaar vervoer voor kwetsbare kinderen in deze leeftijdscategorie van s' ochtends 8.00 uur tot 10.00 en s 'middags 16.00 uur tot 19.00 kosteloos aan te bieden

Aanbevelingen:

- Benut de succesvolle 'aanpak Kindtegoed' om nieuw aanbod aan te bieden.
- Betrek meer maatschappelijke organisaties bij het samenstellen van de pakketten.
- Het pakket bestaat tenminste uit het jeugdtegoed, aangevuld met zaken om mee te kunnen doen in de samenleving en onderwijs Het kind pakket bevat tenminste vouchers/ tegoed voor basisbenodigdheden, zoals een stel winterkleren en zomerkleren en bijvoorbeeld lessen voor een basiszwemdiploma, een bibliotheekpasje, toegang tot lokaal openbaar vervoer, vouchers/tegoed voor het volgens van huiswerkbegeleiding/ bijles of vervoer en deelname aan een wekelijkse activiteit ter ontspanning of sportieve/ culturele ontwikkeling.
- Verbreed het aanbod met gratis openbaar vervoer voor kwetsbare kinderen van 10 tot 15 jaar.

5. Voorkomen is beter dan genezen!

Signaleren van armoede en mogelijk toekomstige kinderenarmoede is erg belangrijk. Een huisarts kan een belangrijke signaleringsfunctie hebben als het gaat om kinderen en armoede. Huisartsen kunnen burgers wijzen op nog onbekende regelingen van de gemeente. Ook de samenwerking van gemeenten met scholen moet meer aandacht krijgen bij de preventieve aanpak, in het bijzonder op het voorkomen van sociale uitsluiting van kinderen en het bevorderen van hun participatie. Deze gemeente moet scholen in staat stellen op voorhand middelen aan te vragen voor kinderen van minima, bijvoorbeeld voor de financiering van een schoolreis. Tot slot moet de gemeente ook meer samenwerking opzoeken met de woningbouwcorporaties om kinderarmoede te bestrijden.
Er zijn voorbeelden in Nederland waarbij gemeenten door samenwerking met corporaties huisuitzettingen kunnen voorkomen.

Aanbevelingen:

- De gemeente moet met een integraal platform komen ter bestrijding van kinderarmoede. Vanuit de gesprekken met de PvdA en de organisaties is gebleken dat er veel goede initiatieven in Rotterdam zijn, maar de maatschappelijke organisaties hebben vaak geen idee van de initiateven en werken langs elkaar heen. Door het oprichten van een taskforce kinderarmoede, waar gemeente en verschillende maatschappelijke organisaties met elkaar kunnen communiceren en een integraal plan kunnen maken, kunnen vele problemen opgelost worden en efficiënter samen gewerkt worden.
- Betrek huisartsen bij signaleren van kinderarmoede.
- Betere begeleiding van medianten in wijkteams ter signalering kinderarmoede.
- Creëer een platform/sociale kaart (digitaal en niet digitaal) waar organisaties en regelingen in vermeld staan.

Financiële gevolgen, dekking en risico's

Begin 2016 is er door Staatssecretaris Klijnsma 90 miljoen vrijgemaakt voor armoedebestrijding. Per 1 januari 2017 komt er via het Gemeentefonds structureel 100 miljoen extra vrij voor de bestrijding van armoede onder kinderen. Op korte termijn kan dit geld ingezet worden. Wanneer de kinderarmoede op de lange termijn effectief en preventief wordt aangepakt, zullen de negatieve maatschappelijke effecten waarschijnlijk afnemen. Hierdoor nemen de totale lasten voor de samenleving op den duur dus af.

Planning

In de aanloop naar het vrijkomen van de Rijksbijdrage per 1 januari 2017, kan het college voorbereidingen treffen voor de bovengenoemde maatregelen.